

'Duitsland is een normaal land geworden'

Ralph Bollmann (1969, Rijnland-Pfalz), redacteur 'taz'

[Achtergrond](#) - 8 mei 2009 - Auteur: Marja Verburg

Drie vragen over de Duitse democratie en de grondwet aan meer en minder prominente Duitsers met verschillende achtergrond en leeftijd. Vandaag in de serie '60 jaar BRD' Ralph Bollmann van de linkse krant de *taz*. "Niet dat ik met vlaggetjes zwaai, maar Duitsland is wel een land waarin je goed kunt leven en waarin veel in orde is."

Is de democratie de afgelopen jaren versterkt of verzwakt?

"De democratie is stabiel. Tussen 1949 en 1989 werd de Duitse identiteit voor een belangrijk deel bepaald door de economische welvaart. Maar het gaat nu al langere tijd economisch minder. Er is sinds 1990 geen loonstijging meer geweest, de werkloosheid nam steeds verder toe en ook op andere terreinen, zoals onderwijs of kinderopvang, zit Duitsland in de middenmoot of is zelfs hekkensluiter. En toch functioneert onze democratie goed."

Wat zou u willen veranderen aan de grondrechten?

"De grondrechten hebben zich in de afgelopen zestig jaar bewezen. De rechtsstaat, de sociale staat en het democratische principe zijn in de grondwet vastgelegd, en dat maakt 'm nog steeds bruikbaar. De grondrechten zijn ook nog steeds actueel: in de huidige economische crisis bijvoorbeeld de artikelen over de mogelijkheid van onteigening.

Je zou hoogstens kunnen zeggen dat er wel wat veel aan is gesleuteld. In 60 jaar zijn de Duitse grondrechten vaker veranderd dan de Amerikaanse in 200 jaar. Een voorbeeld daarvan is het asielrecht. Mede onder invloed van rechts-radicalen is die asielwet in 1993 verscherpt. Ik was daar tegen.

Ook de constructie met het Bundesverfassungsgericht in Karlsruhe, de hoogste Duitse rechtbank, functioneert goed. Daar mag elke Duitser een klacht indienen als hij zich in zijn grondrechten aangetast voelt. Dat gebeurt nu bijvoorbeeld met de strengere veiligheidswetten. Soms krijgt de burger gelijk en moet de overheid een wet aanpassen.

Overigens, bedenk ik nu, er is wél een groot nadeel: het federale stelsel, waardoor op veel beleidsterreinen de deelstaten verantwoordelijk zijn en niet de federale overheid. Vooral bij Onderwijs en Cultuur pakt dat slecht uit. Zo kan de Bond bijvoorbeeld van het toneel in Weimar waar Goethe en Schiller hun stukken opvoerden, geen nationaal theater maken. Terwijl dat een prachtige symbolische uitstraling zou hebben. Maar ook andere besluitprocedures worden erdoor bemoeilijkt, omdat naast partij- ook deelstaatbelangen een rol spelen.”

Wat betekent de grondwet persoonlijk voor u?

Bollmann denkt lang na.

“Praktisch als journalist heb ik veel aan de vrijheid van meningsuiting en het verbod op censuur.

Daarnaast ben ik opgegroeid als *Verfassungspatriot*. Dat leerde ik ook op school: ik was niet trots op Duitsland, maar op de democratie. Ik zou toen nooit hebben gezegd: ‘Ik ben Duitser’, eerder: ‘Ik kom uit Duitsland.’ Dat is nu anders. Niet dat ik nu met vlaggetjes zwaai, maar Duitsland is nu wel een land waarin je goed kunt leven en waarin veel in orde is.

Dat hangt ook samen met de vereniging. *Verfassungspatriotismus* is iets West-Duits. Nu kun je met een zekere natuurlijkheid zeggen dat je Duitser bent. Duitsland is na 1989 een normaal land geworden, zoals andere landen. De grondwet is niet meer zo het centrale oriëntatiepunt. Maar ik ben blij dat de BRD-grondwet is gebleven na de *Wende*: dat is een garantie dat de democratisering onomkeerbaar is.”

Ralph Bollmann (1969, Rijnland-Pfalz) is hoofdredacteur van de parlementaire redactie van de linkse krant de taz in Berlijn. Hij publiceerde onder meer het boek 'Reform: Ein deutscher Mythos' (wjs Verlag Berlin, 2008).

Marja Verburg is redacteur van het Duitslandweb

Afbeelding:
taz/Zoellner

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/3402/duitsland-is-een-normaal-land-geworden>